

آموزش علوم اجتماعی در ترکیه

مطالعات اجتماعی در بستر تحولات جهانی

دکتر نیره شاه‌محمدی

ساختار نظام آموزش و پرورش رسمی (مدرسه‌ای، قبل از دانشگاه) در ترکیه به سه دوره تحصیلی تقسیم می‌شود: دوره ابتدایی که شامل کودکان گروه سنی بین ۶ تا ۹ سال می‌شود و مدت آن ۴ سال است. این دوره آموزشی برای همه کودکان دختر و پسر اجباری و رایگان است. دوره متوسطه اول که مدت آن هم ۴ سال است و پایه‌های پنجم تا هشتم را دربر می‌گیرد. دوره متوسطه دوم که مدت آن نیز ۴ سال بوده و پایه‌های نهم تا دوازدهم را شامل می‌شود. از جمله مهم‌ترین مواد درسی برنامه آموزشی دوره ابتدایی را می‌توان این موارد دانست: آموزش زبان ترکی، ریاضی، مطالعات اجتماعی، علوم، حقوق مدنی و حقوق بشر، زبان‌های خارجی، علوم مذهبی، فرهنگ و اخلاق، نقاشی، کاردستی، موسیقی، ورزش، حرفه‌وفن، کمک‌های اولیه و قوانین راهنمایی و رانندگی، فعالیت‌های فردی و گروهی، و درس‌های اختیاری. مدت زمان هر کلاس ۴۰ دقیقه است.

آموزش مسائل اجتماعی به کودکان

در ترکیه همانند بسیاری از کشورهای معتقد بر این است که مدارس در قبال حفظ و پاسداری از فرهنگ جامعه مسئولیت دارند. یکی از مهم‌ترین این مسئولیت‌ها آموزش جامعه‌پذیری به کودکان است. منظور از جامعه‌پذیری، پرورش جسمانی، عاطفی، اخلاقی و اجتماعی کودکان است، آن گونه که جامعه

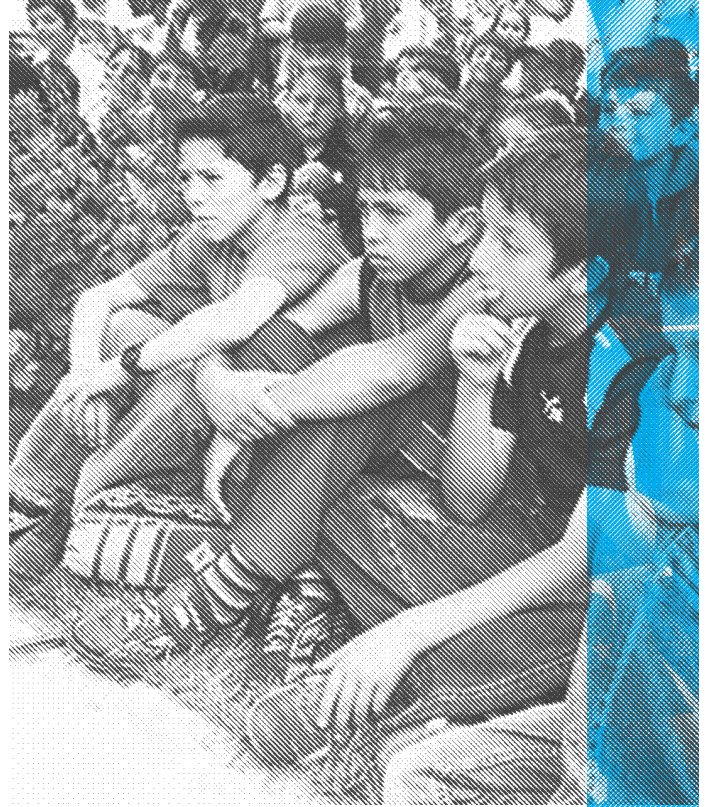
اشاره

هدف اصلی آموزش تعلیمات اجتماعی در هر دوره تحصیلی این است که دانش‌آموزان توانایی لازم را برای روابط اجتماعی به‌دست آورند، بتوانند در قالب نهادها و مؤسسات جامعه به تأمین نیازهای خود اقدام کنند و به‌عنوان یک شهروند نقش خود را در سرنوشت جامعه به درستی ایفا کنند.

برنامه درسی نقشه راه و راهنمای عملی دانش‌آموزان در جهت تحقق ارزش‌ها و تعهدات اجتماعی و مدنی است. در این میان درس تعلیمات اجتماعی اهداف برنامه درسی را عملیاتی و اجرایی می‌کند. در بسیاری از کشورها درس علوم اجتماعی بستر مناسبی برای آموزش مهارت‌های اجتماعی است و برنامه‌ریزان آموزشی، مباحث مورد نظر را در طول هر دوره تحصیلی به گونه‌ای طراحی می‌کنند که اهداف اجتماعی مورد نظر در تمام موقعیت‌های زندگی دانش‌آموزان قابل حصول باشد و زمینه‌های یادگیری رسمی، غیررسمی و اتفاقی آن‌ها را در موقعیت‌های مختلف فراهم آورد.

شیوه طراحی برنامه درسی علوم اجتماعی در کشورهای مختلف چگونه است و ما چه درس‌هایی می‌توانیم از آن‌ها فرا بگیریم؟ در پاسخ به چنین سؤالی، این مقاله برنامه درسی آموزش علوم اجتماعی در کشور ترکیه را مورد بررسی قرار داده است؛ بدان امید که به تجارب و دانش معلمان علوم اجتماعی و برنامه‌ریزی درسی ما بیفزاید.

کلیدواژه‌ها: آموزش علوم اجتماعی در ترکیه، اهمیت مطالعات اجتماعی

انتظار دارد. به عبارت دیگر کودکان در مدرسه باید رفتارهایی را بیاموزند و به آن‌ها عمل کنند تا مورد قبول جامعه واقع شوند و مدرسه‌ها از طریق برنامه‌دستی رسمی و غیررسمی یا پنهان این نقش را ایفا می‌کنند. در این میان، درس مطالعات آموزش اجتماعی در آموزش جامعه‌پذیری به کودکان و آشنا ساختن آنان با مسائل اجتماعی، خصوصاً در دوره ابتدایی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند.

مفهوم مطالعات اجتماعی

برنامه‌دستی مطالعات اجتماعی بر حسب رویکردهای متفاوت، تعاریف متفاوتی دارد که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- برنامه‌ای است که جنبه‌های اساسی میراث فرهنگی را انتقال می‌دهد (رویکرد موضوع‌مدار).

- برنامه‌ای است که مهارت‌های تفکر و تصمیم‌گیری برای مواجهه با مسائل اجتماعی را آموزش می‌دهد (رویکرد جامعه‌مدار).
- برنامه‌ای است که توانایی دانش‌آموزان را برای مشارکت در فعالیت‌های گروهی تقویت می‌کند (رویکرد دانش‌آموز‌مدار).

در سال ۱۹۸۹ تعریف جامعی از مفهوم علوم اجتماعی ارائه شد که جنبه‌های متفاوت تعاریف فوق را در برمی‌گیرد: «مطالعات اجتماعی یک برنامه‌دستی است که هدف‌های خود را از ماهیت جامعه می‌گیرد و افراد را به اجتماع پیوند می‌زند. این درس به شیوه‌ای آموزش داده می‌شود که تجربیات شخصی، اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان را منعکس سازد و به آن‌ها کمک کند تا یادگیری خود را به زندگی اجتماعی خارج از مدرسه انتقال دهند.»

اهمیت مطالعات اجتماعی

به‌طور کلی می‌توان گفت مدارس در ترکیه دو وظیفه اساسی دارند: نخست انتقال معلومات و دانش و بارور کردن استعدادها و ذهنی دانش‌آموزان، و دیگری کمک به جامعه‌پذیری آن‌ها.

دانش‌آموزان، با طی دوره‌های تحصیلی به تدریج صاحب مهارت‌ها و تخصص‌هایی می‌شوند که حاصل این تخصص‌ها از طرفی در خدمت شخص و از طرف دیگر در خدمت جامعه قرار می‌گیرد و موجب تعالی و بهبود زندگی اجتماعی می‌شود. از چنین منظری، همان‌گونه که جامعه به کمک نهادهای گوناگون اجتماعی، مانند نهاد آموزش و پرورش، و با صرف هزینه‌های زیاد می‌کوشد، انتقال اطلاعات و معلومات به کودکان و نوجوانان در سطحی گسترده‌تر و با عمقی بیشتر صورت گیرد، در عین حال انتظار دارد که افراد علاوه بر دانش و مهارت تخصصی، از نظر اجتماعی نیز مطلوب باشند و رفتار خود را با الگوهای رفتاری و ارزش‌های متداول و مورد احترام جامعه وفق دهند، بایدها و نبایدهای اجتماعی را رعایت کنند و از دست زدن به اعمالی که موجب مخاطره و اذیت‌های گسیختگی زندگی اجتماعی شود، بپرهیزند. این جریان تدریجی تربیت اجتماعی و یادگیری راه و رسم جامعه، فراگرفتن ارزش‌ها و هنجارها، ایفای نقش‌های گوناگون و تبعیت از نهادهای اجتماعی را «جامعه‌پذیری» گویند که بخشی از آن از طریق برنامه‌دستی مطالعات اجتماعی اتفاق می‌افتد.

برنامه‌دستی مطالعات اجتماعی ترکیه سه حوزه تاریخ، جغرافی و دانش اجتماعی را شامل می‌شود. اگرچه به ظاهر این سه حوزه از هم مجزا به‌نظر می‌رسند اما در اصل به هم مرتبط‌اند. محتوای برنامه‌دستی مطالعات اجتماعی در این کشور برای دانش‌آموزان فرصت‌هایی را ایجاد می‌کند تا شیوه طراحی سؤالات باز، خلاقانه و کاوشگرانه را بیاموزند، درک درستی از هویت و جایگاه خود در جهان پیدا کنند، با گروه‌های مختلف فرهنگی آشنا شوند، به عقاید و اعتقادات دیگران احترام بگذارند، از طریق شرکت در تجربیات یادگیری، نسبت به محیط پیرامون خود حساس شوند، قوه خلاقیت و ابتکار در آن‌ها پرورش یابد و به طور مسئولانه‌ای به فعالیت اجتماعی بپردازند.

رئوس مطالب و سرفصل‌های برنامه‌دستی مطالعات اجتماعی ترکیه برای تمامی پایه‌ها و دوره‌های تحصیلی به شرح جدول ۱ است.

جدول ۱. سرفصل‌های برنامه درسی مطالعات اجتماعی

موضوع	تاریخ	جغرافی	جامعه‌شناسی
ترکیه در ابتدای قرن بیستم	<ul style="list-style-type: none"> جنگ جهانی اول: شروع و پایان جنگ با امپراتوری عثمانی در جنگ اول، عقب‌نشینی روسیه و ورود آمریکا کنفرانس‌های پس از جنگ و معاهدات، سقوط امپراتوری عثمانی، جنگ استقلال ترکیه 	<ul style="list-style-type: none"> اثرات اقتصادی و جمعیت‌شناختی انقلاب صنعتی اثرات جنگ بر ویژگی‌های جمعیت‌شناسی و اقتصاد ترکیه 	<ul style="list-style-type: none"> اثرات اجتماعی انقلاب صنعتی توسعه دولت و جامعه مدنی مفهوم شهروندی، افراد و حقوق آن‌ها سرمایه داری و طبقات اجتماعی جنسیت و خانواده و مسائل مرتبط با آن اثرات اجتماعی جنگ جهانی اول و جنگ استقلال
اساس جمهوری ترکیه (۱۹۴۵-۱۹۲۳)	<ul style="list-style-type: none"> لغو خلافت و انتقال به یک سیستم چند حزبی اصلاحات اجتماعی و سیاسی آتاتورک و مقاومت در مقابل آن‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> تحولات جمعیتی و اقتصادی در سال اول جمهوری ترکیه 	<ul style="list-style-type: none"> اصلاحات اجتماعی: آموزش و پرورش، وضعیت زنان، سکولاریسم (لایسیته)
تغییرات جهانی بین دو جنگ جهانی و اثرات آن‌ها بر ترکیه (۱۹۳۹-۱۹۱۸)	<ul style="list-style-type: none"> جست‌وجوی ترکیه برای یک سیاست خارجی و مستقل و محلی برای همکاری بین‌المللی: توافق بالکان، پیمان تنگه مونترو، پیمان سعدآباد؛ جنگ داخلی اسپانیا 	<ul style="list-style-type: none"> اثرات اقتصادی رکود جهانی 	<ul style="list-style-type: none"> رشد فاشیسم در اروپا و نظامی‌گری ژاپنی
ترکیه تحت فشار جنگ جهانی دوم	<ul style="list-style-type: none"> بی‌طرفی ترکیه در طول جنگ جهانی دوم، ظهور ژاپن، چین و اتحاد جماهیر شوروی عواقب جنگ جهانی دوم 	<ul style="list-style-type: none"> پیامدهای اقتصادی جنگ برای ترکیه 	<ul style="list-style-type: none"> اثرات اجتماعی جنگ جهانی دوم، توسعه همه‌جانبه تشکیل نهادهای جهانی به عنوان نتیجه جنگ جهانی
بازسازی، دموکراسی و تحولات منطقه (۱۹۸۵-۱۹۴۵)	<ul style="list-style-type: none"> توسعه جنگ سرد در اروپا و آسیا و اثرات آن بر ترکیه درگیری رژیم صهیونیستی و فلسطین، جنبش استقلال در مستعمرات قبلی و تشکیل یوگسلاوی تحولات سیاسی در ترکیه به دنبال احیای دموکراسی چندحزبی 	<ul style="list-style-type: none"> تغییرات جمعیتی در جهان در حال توسعه و در ترکیه، تغییرات در ترکیه، ساختار اقتصادی و توسعه اقتصادی ترکیه تحولات اقتصادی منطقه‌ای: ترکیه در اقتصاد جهانی 	<ul style="list-style-type: none"> دموکراسی و انتقال به یک اقتصاد آزاد، شهرنشینی در ترکیه و اثرات مهاجرت داخلی و خارجی بر جامعه ترکیه مسائل جنسیتی در جامعه در حال گذار
اثرات جهانی شدن و گفت‌وگو با اروپا (۲۰۰۰-۱۹۸۵)	<ul style="list-style-type: none"> پرسترویکا و گلاسنوست، پایان جنگ سرد، فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و ظهور جمهوری‌های آسیای مرکزی و کشورهای جدید در شرق اروپا. پیدایش قطب‌های جدید. تحولات در آسیای میانه تحولات سیاسی در ترکیه تشکیل اتحادیه اروپا و فرایند الحاق ترکیه به اتحادیه اروپا 	<ul style="list-style-type: none"> اقتصاد: جهانی شدن و اثرات آن بر ترکیه، جریان سرمایه، نیروی کار و تجارت، رشد نابرابری عضویت ترکیه در اتحادیه گمرکی اروپا و سیاست‌های اتحادیه اروپا نسبت به ترکیه 	<ul style="list-style-type: none"> ابعاد سیاسی و فرهنگی جهانی شدن: تضعیف اقتصادی دولت - ملت، جامعه‌شناسی تروریسم؛ جست‌وجو برای هویت‌های اجتماعی جدید؛ رشد سکولاریسم، رادیکالیسم، تلاش‌های اروپا در زمینه ادغام اجتماعی و فرهنگی فرهنگ عامه، ارتباطات رسانه‌ای، رشد جامعه اطلاعاتی

اهداف مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی

هدف از تدریس مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی در ترکیه، کمک به دانش آموزان برای فراگیری مفاهیم و موضوعات اجتماعی و آشنا شدن با نهادهای جامعه متناسب با رشد فکری آن‌ها در چارچوب پذیرفته شده در جامعه است تا بتوانند با پذیرش ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، جواب‌گوی نیازهای فردی و اجتماعی خود در جامعه باشند. برای تحقق هدف کلی یاد شده اهداف جزئی زیر مطرح است:

۱. دانش آموزان بتوانند مفاهیم و موضوعات اجتماعی را در ذهن خود طبقه‌بندی کنند و وجه تمایز آن‌ها را بشناسند.
۲. با شناخت جامعه و نهادهای اجتماعی اساسی، مانند خانواده، مدرسه، رسانه‌های گروهی، و نهادهای سیاسی و حکومتی، روند جامعه‌پذیری را به نحو منظم و مطلوب‌تری دنبال نمایند.
۳. هر دانش‌آموز به‌عنوان یک فرد آزاد، در جهت تحقق بخشیدن به ویژگی‌های جسمانی و عقلانی، علاقه‌ها، خواست‌ها و استعدادها را خود تلاش کند.
۴. دوست‌دار وطن و ملت باشد و حقوق مردم را بشناسد و رعایت کند.
۵. اصول انقلاب آتاتورک را در اعتدالی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ترکیه درک کند.
۶. قوانین حقوقی را مرتبط با همه و تمامی افراد و نهادها را در برابر قانون یکسان بداند.
۷. عناصر اساسی تشکیل‌دهنده فرهنگ و تاریخ ترکیه را بشناسد و لزوم محافظت از میراث فرهنگی را بپذیرد.
۸. خصوصیات جغرافیایی محیط پیرامون و دنیای خود را بشناسد و اثرات متقابل انسان و محیط طبیعی را درک کند.
۹. دانسته‌های خود را با استفاده از روش‌های متنوع و مناسب (مثل نقشه، تابلو، کره و نمودار) پردازش کند و توسعه دهد.

- ۱۰. مفاهیم اساسی اقتصاد را درک کند و جایگاه اقتصاد ملی را در اقتصاد بین‌الملل بفهمد.
- ۱۱. مشاغل را بشناسد و به اهمیت و لزوم کار کردن در کل زندگی باور داشته باشد.
- ۱۲. ضمن تحقیق در مورد وقایع، موضوعات و اماکن تاریخی، تفاوت‌ها و تشابه‌های انسان‌ها، اشیاء، اتفاقات و پدیده‌ها، و تغییر و استمرار آن‌ها را به رسمیت بشناسد.
- ۱۳. فرایند توسعه علم و فناوری و اثرات آن را در زندگی جمعی، درک کند و از فناوری اطلاعات و ارتباطات بهره بگیرد.
- ۱۴. تفکرات علمی را به‌عنوان اصل اساسی قبول داشته و در استفاده از علم و تولید علم به اخلاق علمی پایبند باشد.
- ۱۵. مفاهیم اساسی علوم اجتماعی چون روابط بین فرد، جامعه و دولت را به خوبی درک کند و مورد توجه قرار دهد.
- ۱۶. به اهمیت مشارکت باور داشته باشد و در حل مشکلات شخصی و جمعی از نظرات تخصصی بهره بگیرد.
- ۱۷. مفاهیم حقوق بشر، حق حاکمیت ملی، مردم‌سالاری، لائیک بودن و جمهوریت را درک و زندگی خود را براساس اصول دموکراتیک پایه‌ریزی کند.
- ۱۸. تفاوت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جوامع مختلف را تجزیه و تحلیل کند.
- ۱۹. ضمن اینکه خود را بخشی از جامعه بشری می‌داند، به موضوعاتی که کشور و دنیا را نگران می‌کند، حساسیت نشان دهد.
- ۲۰. نقش و تأثیر مفاهیم زمان و مکان را در رابطه با تجربه خود و دیگران درک کند.
- ۲۱. درک درستی از نقش بشر در جهان طبیعی و وابستگی به آن به دست آورد و نسبت به آن احساس مسئولیت کند.

اهداف کلی مطالعات اجتماعی در دوره متوسطه

برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره متوسطه اول ترکیه موضوعاتی چون ترکیه و مسائل بین‌المللی، تاریخ انقلاب ترکیه، اخلاق، دین و تعلیمات مدنی را شامل می‌شود. در بخش مطالعات اجتماعی بین‌المللی، دانش‌آموزان سه دوره زمانی مهم، شامل تاریخ باستان، تاریخ قرون وسطا و تاریخ اولیه مدرن را مطالعه می‌کنند. همچنین مباحث مرتبط با تاریخ، جغرافیا، دولت، اقتصاد و جامعه‌شناسی به صورت درهم‌تنیده به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شوند. به گونه‌ای که آن‌ها از طریق مطالعه هر دوره زمانی با رویدادهای مهم و افراد و عقاید آن آشنا می‌شوند و به بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات می‌پردازند. هدف از آموزش موضوعات یادشده رشد دانش و پرورش مهارت‌های زیر در دانش‌آموزان است:

- ع کسب دانش و مهارت‌های اولیه در زمینه موضوعات مرتبط با مسائل اجتماعی و زندگی روزمره؛
- ع افزایش آگاهی و حساسیت نسبت به جامعه و محیط اطراف خود؛
- ع احترام به عقاید دیگران؛
- ع برخورداری از اعتماد به نفس بالا هنگام مواجهه با عقاید دیگران؛
- ع مشارکت در گروه‌های اجتماعی و هدایت و رهبری آن‌ها در صورت لزوم؛
- ع آگاهی نسبت به مسئولیت‌های اجتماعی خود؛
- ع بررسی موضوعات، حوادث و شرایط در یک رابطه علت و معلولی؛
- ع توانایی تحلیل مسائل و یافتن پاسخ و راه حل مناسب برای آن‌ها؛
- ع توانایی بررسی حوادث و اتفاقات در بافت دوره زمانی خود.

لازم به ذکر است که در دوره اول متوسطه، علاوه بر موضوعات ذکرشده، دانش‌آموزان برحسب پایه تحصیلی خود با موضوعات دیگری نیز آشنا می‌شوند که عناوین آن‌ها در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. موضوعات مکمل موضوعات درسی پایه‌های تحصیلی دوره اول متوسطه ترکیه در درس مطالعات اجتماعی

پایه تحصیلی	موضوعات
پنجم	حقوق، مناطق جغرافیایی ترکیه، منطقه محل زندگی، میراث مشترک، محصولات داخلی ترکیه
ششم	انواع آب و هوا، جغرافیای ترکیه، مقدمه‌ای بر تاریخ ترکیه، دموکراسی، علم و فناوری در زمان حاضر
هفتم	ارتباطات، جمعیت ترکیه، تاریخ عثمانی، دوره رنسانس، اصلاحات، اکتشافات جغرافیایی، دموکراسی
هشتم	تغییرات جهانی بین دو جنگ جهانی اول و دوم، آب و هوا و پراکندگی جغرافیایی آن، جهانی شدن و اثرات آن بر ترکیه، تاریخ انقلاب ترکیه، درس‌های مدنی

در طول دوره اول متوسطه، زمان اختصاص یافته به درس مطالعات اجتماعی سه ساعت در هفته است. در برنامه درسی دوره دوم متوسطه به موضوعاتی مانند تاریخ،

اقتصاد، روان‌شناسی، مردم‌شناسی، قانون، آموزش و پرورش، اصول اصلاحات و آرمان‌های آتانورک، سکولاریسم و ارزش‌های دموکراتیک و مدرن پرداخته می‌شود. آموزش موضوعات ذکر شده به دانش‌آموز کمک می‌کند تا:

- ع با اهمیت اتحاد و همبستگی، اخلاق و فضیلت‌های فردی و اجتماعی آشنا شوند.
- ع ادیان و مذاهب دیگر را بی‌طرفانه مورد بررسی قرار دهند و به آداب و رسوم بخش‌های مختلف کشور خود احترام بگذارند.
- ع به آزادی عقاید و افکار معتقد و پایبند باشند.
- ع به روش علمی و مستقل فکر کنند.
- ع از جهان‌بینی گسترده برخوردار شوند.
- ع به حقوق بشر احترام بگذارند.
- ع نسبت به جامعه احساس مسئولیت کنند.
- ع سازنده و تولیدکننده و نوآور باشند.
- ع درک درستی از روابط متقابل بین افراد، مکان‌ها، فضاها و محیط‌زیست پیدا کنند.
- ع نسبت به رفاه انسان و کیفیت محیط‌زیست حساس و نگران شوند.
- ع از جغرافیا در تجزیه و تحلیل مسائل و چالش‌های معاصر بهره بگیرند.

مهم‌ترین مباحث جغرافیایی که دانش‌آموزان در دوره دوم متوسطه با آن‌ها آشنا می‌شوند، عبارت‌اند از:

- ع سیستم طبیعی (اکوسیستم، آب و هوا و زمین‌شناسی)؛
- ع نقشه، علت و چگونگی استفاده از نقشه، ارائه نمونه‌هایی از کاربرد فناوری در طراحی نقشه؛
- ع آب و هوا و تهیه نقشه‌های مفهومی برای ترسیم عناصر شکل‌دهنده آب و هوا؛

- ع مقایسه شهرها و شرایط آب و هوایی آن‌ها در قالب جدول و نمودار؛
- ع نظام بشری (جمعیت و زیستگاه)؛
- ع بررسی زیستگاه‌های اولیه و الگوهای زیستی؛
- ع جهانی‌سازی و عوامل جهانی و محلی تأثیرگذار بر آب و هوا؛
- ع تحلیل تأثیر فعالیت‌های بشری بر محیط طبیعی؛
- ع بررسی علل وقوع بلایای طبیعی و تأثیرات آن بر زندگی مردم؛
- ع بررسی طبقات سنگ‌ها و ارتباط آن‌ها با شکل‌گیری حرکات زمین؛
- ع تغییرات جمعیتی جهان و ترکیه؛
- ع عوامل موثر بر تغییر نرخ رشد جمعیت؛
- ع ساخت جمعیت و طراحی هرم جمعیتی؛
- ع دلایل و نتایج مهاجرت در دنیا؛

ع جست‌وجوی عوامل تأثیرگذار بر توزیع جمعیت و زیستگاه آن. یکی از مباحث مهم دیگری که در برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم متوسطه ترکیه ارائه می‌شود، اقتصاد و مسائل مرتبط به آن است. به این معنا که سبک‌های امرار معاش از منظر فعالیت‌های اقتصادی و تغییرات اجتماعی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. با عنایت به موضوعات ذکر شده، مشخص می‌شود که برنامه درسی مطالعات اجتماعی ترکیه کاربردی و بسا زندگی واقعی

شیوه تدریس و ارزشیابی مطالعات اجتماعی

در کشور ترکیه روش‌های متفاوتی برای آموزش و تدریس علوم اجتماعی به معلم پیشنهاد می‌شوند که با توجه به موضوع هر درس، روش آموزش مناسب انتخاب و توسط معلم اجرا می‌شود. این روش‌ها عبارت‌اند از:

۱. سخنرانی؛ مناظره؛ نمایش؛ حل مسئله؛ مطالعه فردی. همچنین در ترکیه با استفاده از روش ارزشیابی کیفی یا توصیفی آموخته‌های دانش‌آموزان در دوره ابتدایی ارزشیابی می‌شود. ارزشیابی توصیفی الگویی کیفی است که تلاش می‌کند، برخلاف الگوهای رایج کمی، از طریق توجه به معیارهای کیفی و کمی یادگیری دانش‌آموزان را بررسی کند و تبیین و توصیفی از وضعیت آن‌ها ارائه کند.

منابع

1. Barton, C. K. (2002). Oh, That's Tricky Piece: Children, Mediated Action, and, the Tools of Historical Time. *Elementary School Journal*, 103(2), 161-186.
2. Ozturk, C. & Dilek, D. (Eds). (2002). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ogretimi*, (Life knowledge and social studies teaching) Ankara: PegemA Press.
3. Safran, M. (2005). *Ilkogretim Programlarında Yeni Yaklaşımlar, Sosyal Bilgiler*, (4-5. sınıf). (New approach in primary school's curriculum, social studies-4th 5th, grades) *Bilim ve Aklın Aydınligında Egitim*. 54-55, 32.
4. Simsek, A. (2006). Development of Historical Time Concept of Elementary, School's Students. Unpublished PhD thesis, Gazi University, Ankara.
5. SIMSEK, Ahmet (2009) REFORM IN THE SOCIAL SCIENCES CURRICULUM OF TURKEY: AN EVALUATION IN TERMS OF TEACHING HISTORY, *International Journal of Instruction*, July, Vol.2, No.2

دانش‌آموزان کاملاً مرتبط است. انتخاب محتوای این درس، براساس سرفصل‌هایی مشخص و طبق اهداف از پیش تعیین شده است. موضوعات درسی با عنوان‌های جغرافیا، تاریخ، اقتصاد و مطالعات اجتماعی در برنامه درسی گنجانده شده‌اند.

کتاب درسی مطالعات اجتماعی به صورت متمرکز توسط دولت و برای کل کشور آماده می‌شود و همراه با راهنمای تدریس در اختیار دانش‌آموزان و معلمان قرار می‌گیرد. معلمان هیچ نقشی در تعیین اهداف آموزشی، تدوین برنامه‌ها و محتوای کتاب‌های درسی ندارند و برنامه درسی ترکیه نقش معلمان را در حد مجری صرف کاهش می‌دهد.

شیوه سازمان‌دهی مطالعات اجتماعی

در سازمان‌دهی محتوای برنامه درسی علوم اجتماعی ترکیه از روش موضوعات مجزا استفاده می‌شود. برنامه‌های درسی موضوعات مجزا دارای دو هدف اصلی‌اند:

الف. اکتساب دانش و ایده‌هایی که در موضوع درسی وجود دارند؛
ب. توسعه و پرورش انضباط ذهنی از طریق مطالعه آن موضوعات درسی.
در برنامه درسی مبتنی بر موضوعات مجزا، محتوا به بخش‌های کاملاً مجزا نظیر ادبیات، تاریخ، جغرافیا، جبر، زیست‌شناسی، شیمی و غیره تقسیم می‌شود. فلسفه این کار آن است که دانش بشری به صورت تعدادی موضوعات مجزا تعریف شده‌اند. در این الگو برای تدریس موضوعات درسی، مجموعه‌ای از رهنمودها و خطوط کلی تعیین شده‌اند. برای مثال در مورد روش تدریس، روش‌های توضیحی نظیر سخنرانی، بحث، تکرار و تمرین، پرسش و پاسخ برای تدریس این موضوعات تجویز شده‌اند و منابع اصلی تدریس نیز عبارت‌اند از بحث‌های معلم در کلاس درس، کتاب‌های درسی، فیلم‌ها، وسایل اطلاع‌رسانی و سایر وسایل برحسب مورد و مقتضیات منطقه‌ای.